

lieneza izvita, prosi delegacija na predlog koševskega učiteljskega društva, da izda ministrstvo prosvete dovoljenje delati drugi izpit tudi leta 1921. po enoletnem službovanju.

5. Predlog Zveze sloj. učiteljev in učiteljic na Stajerskem glede učit. zastopnikov v višjem šolskem svetu in glede referenta v ministrstvu, predloži odsek v sledeči obliki:

a) Delegacija nujno prosi ministrstvo prosvete, da prenaredi naredbo deželne vlade za Slovenijo o sestavi višjega šolskega sveta z dne 14. 11. 1918 št. 111, tako, da dobi ljudsko-šolsko učiteljstvo 3 zastopnike in 3 namestnike, meščansko-šolsko učiteljstvo 1 zastopnika in enega namestnika.

Ako ima 400 profesorjev 2 zastopnika v višjem šol. svetu, je gotovo upravičeno, da dobi 3000 učiteljev 3 zastopnike.

b) Ministrstvo prosvete se naprosi, da dobi slovensko šolstvo referenta v ministrstvu, ki naj bo ljudsko-šolski učitelj iz Slovenije. Obenem se obvesti glavni odbor Udruženja J. U. v Beogradu, da posreduje v tem smislu.

6. Resolucije in predloge prekmurškega učiteljskega društva je izročil odsek delegatom iz Prekmurja, da sestavijo spomenico ter jo pošljejo potom poverjeništvu U. J. U. Ljubljana ministrstvu prosvete.

H. Časnikarsko književni odsek poda nastopno poročilo:

1. Izposluje naj se učiteljstvu izposojevanje knjig iz licealne knjižnice v Ljubljani in sicer poštne prosto kakor se je svoječasno prejemalo knjige iz knjižnice „Joaneum“ v Gradcu.

2. Kmetijska družba za Slovenijo naj pošilja vsaki šoli po en izvod lista „Kmetovalec“ kakor se je pošiljal „Gospodarski Glasnik“ iz Gradca.

3. V zadevi novih šolskih knjig je bil sprejet predlog, naj se sestavijo na podlagi „Šolskih listov“ kakor hitro ti izidejo v celoti; treba pa je pri sestavi delati preudarno in ne prenačlo.

4. Zaveza knjižnica naj se uredi in pripravi za izposojanje ter naj bo kot Zaveza last na razpolago vsemu učiteljstvu.

5. Stališče glede „Narodne Prosvete“: Z večkratnim izdajanjem N. P. se slovensko učiteljstvo sicer strinja, a ne more prevzeti nikakega jamstva za eventualne previsoke izdatke. Slovensko učiteljstvo hoče delati za razširjanje N. P. v nadi, da ostane list politično povsem nestrankarski in strogo strokovno glasilo, oziraje se na vse pokrajine naše države. Kot poročevalec za Slovenijo fungira „Učit. Tovariš“. V svrhu propagande za list se naroča vsem okraj. učit. društvom, da strokovnemu tajništvu takoj nominirajo po 2 člana agitatorjev za list. Tajništvo jih potem javi glavnemu odboru v Beograd.

6. Z vsi energijo naj se zahteva, da se obveznost prejemanja dotedanjega „Uradnega lista“ ukine; za šolstvo naj pa začne izhajati poseben uradni list.

7. Glede vloge učit. društ. za slov.-grški okraj se opozarja, da v slučajih, kjer se nastopa proti kakim osebi, naj se vedno informira pri društvu dotičnega okraja.

Pedagoško-didaktični odsek. — Na predlog ljubomerskega učit. društva, naj se izvoli poročevalec, ki bi iz stanovskih in vzgojsko-nalnih (odnosno iz dnevnikov, znanstvenih in književnih) hitro zbral vsa važna na učiteljsko znanje se nanašajoča vprašanja in bi s tem stalno poročal na zborovanjih, je sklenil odsek: V principu je odsek za tak predlog, zajedno se pa pozove predlagatelj, da nominira takega poročevalca, za katerega tudi lahko jamči, da bo vestno deloval.

Gospodarski odsek. 1. Z ozirom na § 33. šol. zakona in na številne tozadevne vloge o tem vprašanju, sklene odsek, da je glede na stremiljenje po izjednačenju naših prejemkov po skupni uradniški pragmatiki za odklonitev.

2. Glede dolgov iz bivših deželnih šolskih fondov se opozarja prizadetih, da podajo tozadevne terjatve na likvidacijski odbor deželne vlade za Slovenijo.

3. Pliherško učit. društvo zahteva takojšnje izjednačenje dnevnic z ostalim uradništvom. V tej zadevi se napravi vloga na deželno vladu. — Pri posebnih predlogih in nasvetih govori tov. Levstikova Jela za otvoritev gospodinjskih tečajev na bivšem Stajerskem. — Ponovno nastane zopet viharna manifestacija za naš narod, posebej učiteljstvo v zasedenem ozemlju.

S tem je bil dnevni red delegacijskega zborovanja izčrpan in zaključil predsednik zborovanje sledeče:

Delo današnjega delegacijskega zborovanja je končano, in s tem tudi delo naše stare, častitljive Zaveze, na katero se je s ponosom oziral vsak zaveden učitelj ves čas njenega obstanka in dolgi dobi 31 let in pol.

Z velikim naporom, trudom in žrtvami sta jo ustanovila tovariša Kocbek in Gradišnik. S tem činom, rečem, junaškim činom za tiste čase, sta mnogo koristila slovenskemu šolstvu in učiteljstvu. Njuni imeni se bosta bliščali kot svetli zvezdi v zgodovinski knjigi njenega šolstva.

Zaveza je bila ustanovljena 23. aprila 1889. leta. 25 glavnih skupščin in devetindvajset delegacijskih zborovanj je imela po raznih krajih širom Slovenije.

Ves čas svojega obstanka, tudi v dobi najstrastnejšega, najdrzovitejšega preganjanja in zatiranja je visoko dvigala prapor svobode ter se borila za napredek narodne šole in za svobodno, gromotno dobro podprto, strokovno naobrazeno učiteljstvo. S svojimi impozantnimi nastopi je večala med narodom ugled učiteljskega stanu, njen vpliv je rasel od leta do leta, z eno besedo, na bivšo Zavezo bomo ponosni vsikdar! Z vzklikom: **Zaveza je bila, živel UJU v Beogradu, poverjeništvu Ljubljana**, ki stopa na njeno mesto. S tem vzklikom zaključujem današnje delegacijsko zborovanje. (Viharno odobravanje.)

Takoj po zborovanju se je vršila prva seja širšega sosveta UJU, pov. Ljubljana. Na seji je bil imenovan strokovni tajnikom tov. Rudolf Dostal. — Vprašanje uredništva „Učit. Tov.“ ostane odprto. Nato zaključil predsednik seja širšega sosveta.

ALBIN LAJOVIC:

Na življenja pot.

Prve korake namerjaš v svet, mladi prijatelji! Ali se zaveš, kaj je cilj življenja?

Pozlej okoli sebe! Prvi živi življenje živali. Raduje se nad zdravjem, imovino, jedjo, zabavo, nad dobrim spanjem. Druži stremi, kot po navični blaženosti, po prikljubnosti, nahljavi, po popularnosti in naj si pada pri tem na vso načelo i značaj.

V nasprotju s takimi na drugi delajo preudarnost, poizkušajo napenjati svoje sile in si ne kaze volje z deistvom, da nekateri žive brez trpljenja in znoja.

Različno se lahko živi, morda se tudi po različnih potih pride do sreče. Prepričan sem, dragi prijatelji, da nosiš v svojem srcu blesteče vzore in da delaš prve korake v življenje s trdno voljo, služiti po svojih najboljših močeh narodu in domovini. In vendar se bojim zato, zato te prosim, da si vsak dan ponavljaš globoke pesnikove besede: »O Bog, ne dopusti, da postanem vsakdanji!«

Ne utoni v vsakdanosti, ne postani človek-žival! Vsakdanost je strun, Omamlja, zastruplja v njenem vrtincu gotovo propadeš. Nikakor ni lahka stvar, iztrgati se iz iz kremljev. Mogoče te pelje not v mesto. Naideš prijatelje, — morda slabe — občutiš prvič, da si samostojen, za svoje delo dobiš prvič plačilo. Tam ob cesti pa te vabijo kavarne, gostilne, zabave, promenade, športi itd. Koliko časa ostaneš ti s a m e m u.

Mogoče te zanese usoda na vas. Postane ti dolgečas ozko. Starejši tovariš, morda tudi nadučitelj te potegne s seboj v gostilno. — Poboža te z levimi besedami, da si vzbudiš občo pozornost. Ali se jim izkažeš hvaležnega in boš mešal vsak večer — karte?

Ah ne, bodi samosvoji, upiraj se svoji okolici, ohrani si dušo čisto in dovzetno, stoji na straži, da ne padeš v slabosti, iz katerih ni več izhoda, varuj se in obvari da ne porečeš: »Končano je nima smisla za nobeno višjo stvar več.« Zakaj ne pade mladi vzor klenega sadu? Zato, ker se v m izneverjamo!

Kako žalostno je, če mladi učitelj trati dragoceni čas s klepetanjem, opravljanjem itd. — In kako često opravlja baš učitelj učitelja! Podrejeni se spravijo na nadučitelja, ta na svoje podrejene ti medseboj — brr, groza. Vsakdo te bo hotel pridobiti za svojo stran. Kam kreneš? Če te usoda zanese v take neznosne razmere, potem te prosim: Ne prenašaj pošt in ne opravljaj!

Opravljanje je nizkotno in znak duševne revščine. Samo človek najsilnejša značaj je zmožen opravljanja, plemenito srce je proti svetu zavrtlo. Prenašanje pošt nastane navada, vedno pa se prenese zloba in prepir. To je znak nezadostne samovlade.

V življenju spoznaš, kako se rušijo vzori. Pogosto se prepričaš, da ti je ljudska zlobnost zastrupila življenje. In zopet te prosim: Nikdar ne toži! Slabiči se vdašjo tožbam, si iščejo varstva, tu naki nosijo nebasa in peklo molče in brez izpremembe na obrazu. Moško in odločno upiraj svoj pogled v svet! Loči resnico od laži, dobro od slabega, zrno od plev! Naletiš li na resnico, brani jo, pokaže se ti li zloba, laž, bojni se proti nima!

Bodi skrajno previden, kadar izbiraš prijatelja! Vsakda-

nji duši poidi daleč s pota, zakaj le-ta ljubosumni na vsakega, ki je boljši kot ona sama. Sovraži vzore, ker jih sama več ni in ne dopušča, da bi jih imel kdo drugi. Če na naideš dobrega prijatelja, potem ga spoštuj in ceni visoko ter se tresi zanj, da ga ne izgubiš.

Učitelj si! Tvoja prva skrb je in mora biti šola. Skušaj osredotočiti vse svoje misli na uspešno delo v šoli. Toda pri tem ne pozabljaj nikoli, da vzgajal šola za življenje: to pa stori zopet lahko le tisti, ki ga dodobra pozna. Bodi torej človek šole in življenja! Učitelj mora ljubiti svoje dečo, ker jo ljubi, je naravno, da za njo tudi skrbi, a ne samo za formalno naobrazbo temveč tudi za pravo narodno naravno vzgojo. Pri vzgoji svoje dece mora biti učitelj silno tenkovesten, delati mora kar najbolje. Šolsko delo je težko, zakaj ono je delo ustvarjanja in snovanja, priprava na delo ni nikdar dosti temeljita.

Deco mora učitelj poznati, zato občuj z njihovimi starši. Tako se vzbujta zanimanje za šolo. Tvoje občevanje pa bodi tako, da stopa množica za Teboj na evratno vzorov, nikoli pa ne dovoli, da bi padal z množico — sam. Bodi vedno navdušen, navdušuj srca slabotnih in izčrpanih!

Prav tako pa ne smeš pozabljati nase, na svojo samoizobrazbo. Često zabavljam na nezahtostno izobrazbo, toda tisti, ki zabavlja najbolj glasno, navadno ničesar ne stori, da bi se izobraževal še nadalje. Polje, ki ga obdeluješ, je neizmerno široko, snov, ki si jo moraš prisvojit, je silno obsejna. Potrudi se, da si izbereš tako mero, ki jo lahko temeljito obdelajš. Kdor veliko hoče, navadno malo nokaže, ko se je skrillo solnce življenja.

Samostojnost ti je prinesla pravice in dolžnosti občana. Kot tak se lahko udeistvuješ na političnem polju. Dobro premisli in prevdari, predno vstopiš v kako politično stranko, da Ti ne bo pozneje žal. Upoštevaj ideje, zametai osebnostne koristi!

Organiziraj se tam, kjer naideš svoje vzore, svoje ideje. Prepričan sem, da si napreden, zato rei sam več, kje je Tvoje mesto. Vendar Te prosim, da često premišljuješ o nalogah naprednega učitelja in glej da nastaneš vzor.

Se marsikaj mi je na jeziku, a naj bo dosti. Kako često si izbereš? Gotovo pot dela in trpljenja. Žuži na rokav oslavo celo lenhija. Delo vnema in priganja. Delo nam pribori spoštovanje, ugled, zadovoljenje. Zato delaj navdušeno, mladi prijatelji! Če se Ti zazdi, da to ali ono delo ne uspeva, ne obupni, poidi znova nazaj, kjer si začel, uberi novo smer in poizkusi nov način enkrat, dvakrat gotovo se Ti posreči, da dosežeš svoj vzor.

Ne čakaj na prigovarjanje drugih, kreni samega sebe, nikdar ne reci: »Daj, če ni mogoče!«, temveč zavpij na vso moč: »Naprej, vedno naprej!«

IVAN UREK:

Alkohol in narodno delo.

Narodno delo se osredotočuje v naših narodnih društvih. Delo za narod obsega skrb za dušo in telo. Kaiti ako delujemo za narod, delamo za dobrobit vsakega posameznika istega naroda, hočemo ga torej materialno in duševno povzdigniti. Drugega smotra nima in ne more imeti delo za narod. Vsako narodno društvo ima torej namen delovati v eni ali drugi smeri, večinoma pa ste obe združeni.

Na eno stran pa so narodna društva do zdaj večinoma pozabljala in to je: v kakšnem razmerju je alkohol in narodno delo. Razmerje med zavzivanjem alkohola in prireditvami narodnih društev je še dandanes tako tesno, da si večina teh prireditev brez alkohola niti misliti ne more! To so pa krivi pojmi, katere je treba odpraviti.

Namen teh vrstic ni razpravljati o škodljivosti alkohola na človeško telo in dušo. To spoznanje se širi bolj in bolj, od dneva do dneva.

Tega se pa mora zavedati najbolj delavec za narodni blagor, narodni vzgojitelj.

Zatorei ga mora ta vedno in povsod poučevati o škodljivosti alkohola. Skrbeti mora, da pride ljudstvo s to ljudsko kugo čim manj v dotiko.

Se pa dela to dandanes v resnici? Ne. Ako si narodna društva nočejo tepati sama svojega dela, morajo vse narodne prireditve ločiti od zavzivanja alkohola!

In tukaj slišimo od mnogih in mnogih: to ni mogoče. Mi pa pravimo: to je in mora biti mogoče, ako hočemo naš narod vzgajati k treznosti in štedljivosti. In kdo se ma trditi, da mu tega ni kravo potreba! Ako si Amerikanci in Angle-

ži dva tako mogočna naroda, postavita za načelo v življenju treznost in varčnost, kaj nai porečemo mi uboge pare, ki se trdnega lastnega doma nimamo in nam tuje na dveh krajih sili v našo domovino! Kaj nam pomaga klicati: »Živela Jugoslavija!« in se navduševati pri opanemem alkoholu, ako pa poedinci v naši državi zapravljajo duševne in telesne moči. Slabo bo potem Jugoslavija živela. Le ako bo vsak izmed nas kakor skala, potem bomo premagali vse ovire in rešili bomo tudi svoje neodrešene brate.

Narodna društva ne smejo nikoli dati prilike ljudstvu, da pijačnije. Zato podudariamo:

1. Vse narodne prireditve nai se vršijo kjer je le mogoče, izven gostilniških prostorov.

2. Kjer to ni mogoče in se prireditve vršijo v gostilniških prostorih, nai se za dan prireditve točenje alkohola prenove — na oblastih.

3. Nobeno narodno društvo bi se ne smelo pod nobenim novim pečati s točenjem in prodajanjem alkoholnih pijač.

Obračamo se s temi tremi zahtevami do vseh central in podružnic vseh narodnih društev, nai vžamejo te točke v oretres!

Vzemimo n. pr. takozvane ljudske veselice! Tukaj se naravnost pijačuje za narodov blagor. Gleda se le na to, da se mnogo strži. Čim več je čistega dobička, tem bolj je veselica uspeša. Svota se pošlje za dotični namen — in društvo je storilo svojo narodno dolžnost. Seveda, tega ra ne premislimo, od kod je ta čisti dobiček prišel. Prišel je iz žepa istega naroda za katerega delamo. Izdati je moral petkrat, desetkrat več kolikor je čistega dobička; pri tem na se je še povrli telesno in moralno kvaril.

Ljudske veselice, ki ne nudijo nebe-ne druge (duševne) zabave nego samo rde, niso samo neotrebne ampak tudi škodljive. Namen je, delati za narodno blaginjo, a uspeh je nasproten: Denar preložimo iz desnega v levi žep, pri tem se nam pa deset let istega raztrosi. De-to za narod nai obsega: gledališke predstave, telovadbo, petje, predavanja različne vsebine in čtivo. Prostore, kjer se prireajo te prireditve, nai ljudstvo spoštuje kakor šole in cerkve. Narodni vzgojitelji, delavci za narodni blagor pa nai bodo kakor žreči, ki stopijo le z očistnim srcem pred ljudstvo in ne iščejo nobenega stranskega namena kakor edino le narodov blagor. Denarni dobiček pa imejmo od vstopnic teh prireditev in pa s priličnim pobiranjem udnine, prispevkov i. t. d. Da so ti prispevki tem večji, obudimo v narodu z živo besedo zanimanje in sočutje! Ne izvabljajmo mu pa denarja iz žepa s pomočjo omamljivega alkohola: kajti potem smo podobni mešetariju, ki omami kupca prej z vinom, da blago dražje prodaja.

DRAG. HUMEK:

Osnutek načrta za 4. razred meščanskih šol.

Četrty razred smatram kot organizirani del meščanske šole in nie zaključek. Njega dotedanji ustroj ni odzovarjal temu načelu. Bil je nekaj nedoločenega, neizvršenega. Med njim in ostalimi razredi je bila vrzel in nesoglasje. Značilno je, da oblasti še danes ne pripoznavajo imena četrty razred, ampak so ustvarile za njega imenovanje besedni izpaček »nastavni razred.« Da pričnemo razmišljati o enotnem načrtu, je sestavilo učiteljstvo deške meščanske šole v Mariboru sledeči osnutek, ki ga podaja tovarišem v premotivanje in izpopolnitev.

1. Verouk.

Cerkvena zgodovina s posebnim ozlrom na nie kulturno udeistvovanje.

2. Slovenski jezik.

Navaianie k spoznavanju temeljnih idej berilnih sestavkov in literarnih del. Temeljni pojmi metrike in poetike. Pregledno obravnavanje slovstva s posebnim poudarjanjem novejših književnikov. Čitanie literarnih del v originalu. Deklamovanje obširnejših pesnitev. Prosto podavanje lastnih doživljajev, opazovani i. t. d. s poudarjenim logičkega sestava in združevanja. Navaianie k pismenemu slogu. Obrtno in trgovsko spisie. Poglobljanie besedoslovja. Temeljitše obravnavaj glagola, Skladnja. Besedni red v stavku. Vsak mesec ena šolska, vsak drugi mesec ena domača naloga. Vmes manjše pismene vaje.

3. Nemški jezik.

Kenntnis der für die deutsche Sprache wichtigsten Epochen des Schrifttums und deren Vertreter. Die Klassiker und ihre Hauptwerke. Lesen der Originale in Schulausgaben. Moder-